

MARKAZIY ASAB TIZIMI KASALIKLARI NEVROPATALGIK USULDA DAVOLASH

Muhammadqodir Dixanbayev

Sayidakbar o'g'limi

Qo'qon Unverseti Andijon filiyali

Tibbiyot fakulteti Davolash ishi

Email:

dixanbayevmuhammadqodir@gmail.com

Annatsiya. Markaziy asab tizimi kasalliklarini nevropatologik usulda davolash markaziy asab tizimi. Bu inson organizmining boshqaruv markazi bo'lib, u bosh miya va orqa miyadan tashkil topgan. Markaziy Asab Tizimi kasalliklari - organizmning muhim funksiyalariga ta'sir etuvchi jiddiy nevrologik buzilishlardir. Bular orasida insult, epilepsiya, miya shikastlanishlari, meningit, ensefalit, skleroz kabi kasalliklar eng ko'p uchraydi. Nevropatologik davolash usullari bu kasalliklarning asab tizimi faoliyatini tiklash va buzilgan nerv aloqalarini qayta faol holatga keltirishga qaratilgan. Davolash jarayoni tibbiy, fizioterapevtik, farmakologik va reabilitatsion usullar orqali olib boriladi.

Kalit so'zlar: markaziy asab tizimi, nevropatologiya, bosh miya, orqa miya, reabilitatsiya, fizioterapiya, dori vositalari.

Аннотация. Лечение заболеваний центральной нервной системы неврологическими методами. Центральная нервная система - это управляющий центр человеческого организма, состоящий из головного и спинного мозга. Заболевания центральной нервной системы представляют собой серьёзные неврологические нарушения, влияющие на важнейшие функции организма. Среди них наиболее часто встречаются инсульт, эпилепсия, черепно-мозговые травмы, менингит, энцефалит и склероз. Неврологические методы лечения направлены на восстановление функций нервной системы и реактивацию нарушенных нервных связей. Процесс лечения проводится с использованием

медицинских, физиотерапевтических, фармакологических и реабилитационных методов.

Ключевые слова. центральная нервная система, невропатология, головной мозг, спинной мозг, реабилитация, физиотерапия, лекарственные средства.

Annotation. Neuropathological treatment of central nervous system diseases. The central nervous system (CNS) is the control center of the human body, consisting of the brain and spinal cord. Diseases of the central nervous system are serious neurological disorders that affect vital body functions. Among them, stroke, epilepsy, brain injuries, meningitis, encephalitis, and sclerosis are the most common. Neuropathological treatment methods are aimed at restoring the function of the nervous system and reactivating damaged neural connections. The treatment process is carried out through medical, physiotherapeutic, pharmacological, and rehabilitative methods.

Keywords. central nervous system, neuropathology, brain, spinal cord, rehabilitation, physiotherapy, drugs.

Kirish. Nerv kasalliklari nerv sistemam kasalliklari. Markaziy va periferik nerv sistemasining biror sababga ko‘ra umuman yoki qisman shikastlanishi natijasida kelib chiqadi. Nerv kasalliklari organik va funksional bo‘ladi. Organik nerv kasalliklari zaminida markaziy va periferik nerv sistemasining anatomik struktur o‘zgarishlari yotadi. Bunga infeksiyon kasalliklar, intoksikatsiya, shikastlanishlar, o‘smalar, tomir kasalliklari va boshqa sabab bo‘ladi. Bosh yoki orka miyaning turli qismlari zararlanishi bilan kechadigan organik nerv kasalliklarida periferik nerv sistemasida falaj, tirishish, giperkinezlar, reflekslar izdan chiqishi, sezuvchanlik, og‘riq va boshqa sezgilarning buzilishi kuzatiladi. Funksional nerv kasalliklarida nerv sistemasida aytarli anatomik o‘zgarishlar bo‘lmaydi, bunga nevrozlar kiradi. Nerv sistemasining irsiy kasalliklari (miopatiya, miotoniya va boshqalar) alohida guruhni tashkil etadi. Nerv kasalliklarini nevrologiya va nevropatologiya fani o‘rganadi. Nerv kasalliklaridan nevrozlar, insult, ensefalit, meningit, poliomyelit, nevrit, radikulit, epilepsiya va boshqa uchraydi. Markaziy asab tizimi kasalliklarini nevropatologik

usulda davolash Markaziy asab tizimi - bu bosh miya va orqa miyaning yig'indisi bo'lib, organizmning barcha faoliyatini boshqaradi. U harakat, sezgi, fikrlash, xotira, nutq va hissiyotlarni muvofiqlashtiradi. Markaziy asab tizimi kasalliklari insonning hayoti va sog'lig'iga jiddiy ta'sir etadi. Shuning uchun ularni nevropatologik usulda, ya'ni asab tizimi faoliyatiga yo'naltirilgan tibbiy yondashuv bilan davolash muhimdir. Markaziy asab tizimi kasalliklari Quyidagi kasalliklar Markaziy asab tizimini buzilishlariga kiradi. Insult (miya qon aylanishining buzilishi) Epilepsiya (talvasa kasalligi) Miya shikastlanishlari. Skleroz (asab tolalarining qotishi). Meningit (miya pardasining yallig'lanishi). Ensefalit (miya to'qimalarining yallig'lanishi) Parkinson va Altsgeymer kasalliklari - asab hujayralarining asta-sekin nobud bo'lishi. Kasalliklarning asosiy sabablari. Miya qon aylanishining buzilishi. Virus va bakterial infeksiyalar. Genetik moyillik. Stress, asabiy charchoq. Travmalar (bosh yoki orqa miya jarohatlari). Zaharlanish yoki surunkali kasalliklar. Nevropatologik davolash usullari. Nevropatologikusullar - bu asab tizimini tiklash faoliyatini yaxshilash va simptomlarni kamaytirishga qaratilgan tibbiy chora-tadbirlar tizimi. Dori vositalari bilan davolash. Qon aylanishini yaxshilovchi dorilar (Cavinton, Actovegin, Piracetam). Tinchlantiruvchi va asabni mustahkamlovchi dorilar (Seduxen, Fenibut). Og'riqni kamaytiruvchi va yallig'lanishga qarshi preparatlar. Fizioterapiya. Elektr stimulyatsiya, magnitoterapiya, lazer terapiyasi. Massaj va akupunktura. Issiqlik bilan muolajalar Psixoterapiya. Ruhiy bosimni kamaytirish. Emotsional muvozanatni tiklash. Stressni boshqarishni o'rgatish. Reabilitatsiya (tiklovchi muolajalar) Harakat mashqlari (fizioterapevtik mashg'ulotlar). Nutq va xotirani tiklash mashqlari. Maxsus parhez va sog'lom turmush tarsi. Jarrohlik usullari. Ba'zi hollarda (masalan, o'smalar yoki qon tomir to'siqlari) nevroxirurgik operatsiyalar bajariladi. Oldini olish choralari. Sog'lom turmush tarzi olib boorish. Yurak-qon tomir sog'ligini nazorat qilish. Doimiy stressdan saqlanish. Sog'lom uyqu va dam olish. Nerv kasalliklari - nerv sistemam kasalliklari. Markaziy va periferik nerv sistemasining biror sababga ko'ra umuman yoki qisman shikastlanishi natijasida kelib chiqadi. Nerv kasalliklari organik va funksional bo'ladi. Organik nerv kasalliklari zaminida markaziy va periferik nerv

sistemasining anatomik struktur o'zgarishlari yotadi. Bunga infeksiyon kasalliklar, intoksikatsiya, shikastlanishlar, o'smalar, tomir kasalliklari va boshqa sabab bo'ladi. Bosh yoki orka miyaning turli qismlari zararlanishi bilan kechadigan organik nerv kasalliklarida periferik nerv sistemasida falaj, tirishish, giperkinezlar, reflekslar izdan chiqishi, sezuvchanlik, og'riq va boshqa sezgilarning buzilishi kuzatiladi. Funktsional nerv kasalliklarida nerv sistemasida aytarli anatomik o'zgarishlar bo'lmaydi, bunga nevrozlar kiradi. Nerv sistemasining irsiy kasalliklari (miopatiya, miotoniya va boshqalar) alohida guruhni tashkil etadi. Nerv kasalliklarini nevrologiya va nevropatologiya fani o'rganadi. Nerv kasalliklaridan nevrozlar, insult, ensefalit, meningit, poliomiyelet, nevrit, radikulit, epilepsiya va boshqa uchraydi. Nevroz - bu psixologik holat bo'lib, uning asosida stress yoki ichki qarama-qarshiliklar yotadi. U ko'pincha asabiy jarohatlar, ortiqcha bezovtalik, tushkunlik va muayyan muloqot qiyinchiliklari bilan ifodalanadi. Nevrozlar turli xil simptomlarga olib kelishi mumkin, masalan, uyqusizlik, asabiylashish.

Nevrit - nerv tolalarining yallig'lanishidir. Bu holat nerv tizimining bir qismi bo'lgan nerv tolalarining shikastlanishi va ularning normal funksiyalarining buzilishiga olib keladi. Nevrit turli sabablarga ko'ra paydo bo'lishi mumkin, jumladan, infeksiyalar, travmalar, immunitet tizimining buzilishi yoki toksik moddalar.

Epilepsiya – bu markaziy nerv sistemasining surunkali kasalligi bo'lib, u nevrologik boshqarishda davom etadigan elektr faoliyatining g'ayrioddiy o'zgarishlari bilan namoyon bo'ladi. Epilepsiya tutqanoq (sezilgan) yoki tutqanoq (sezilmaydigan) shakllarda ko'rsatishi mumkin.

Radikulit – bu orqa miya nerv ildizlarining yallig'lanishi yoki zararlanishi sababli yuzaga keladigan kasallik. U odatda bel va bo'yin hududlarida og'riq, og'irlik, va ba'zan his-tuyg'ularni yo'qotishga olib keladi. Radikulitning sabablari arasında intervertebral disk herni, osteoxondroz, travma yoki infeksiyalar bo'lishi mumkin. Poliomiyelet – bu poliovirus sababli bo'ladigan, asosan, bolalarda paydo bo'ladigan yuqumli kasallik. U bosh miya va orqa miya nervlarini zararlantirib, og'ir asoratlarga,

jumladan, falajga olib kelishi mumkin. Kasallik oddiy gripp simptomlari bilan boshlanadi, lekin ba'zi hollarda og'ir shakllarga o'tishi mumkin.

Meningit – bu miya va orqa miya qoplamalarining yallig'lanishi. Odatda viruslar, bakteriyalar yoki kamroq hollarda fungal infeksiyalar sabab bo'ladi. Meningitning virusli shakllari bakteriyalarga nisbatan engil o'tadi va ko'pincha o'z-o'zidan tuzaladi. Ensefalit – bu miyaning yallig'lanishi bo'lib, odatda viruslar, ba'zan esa bakteriyalar yoki avtomatik immun javob natijasida kelib chiqadi. Ensefalit simptomlari orasida bosh og'rig'i, kuchsizlik, isitma, nutqning buzilishi, xotira muammolari va muvozanatni yo'qotish mavjud. Qorong'u yoki yorug'likdan qo'rqish, tez yurak urishi

Asosan quyidagi usullar qo'llaniladi. Dori vositalari bilan davolash (asab faoliyatini tiklovchi, qon aylanishini yaxshilovchi preparatlar). Fizioterapiya (massaj, elektr stimulyatsiya, lazer va magnit terapiya) Psixoterapiya (asabiy buzilishlarda ruhiy muvozanatni tiklash). Jismoniy reabilitatsiya (maxsus mashqlar, harakatlarni tiklash). Nevropatologik yondashuvning asosiy maqsadi — asab hujayralarining faoliyatini saqlab qolish, tiklash va insonning harakat hamda fikrlash qobiliyatini yaxshilashdir. To'g'ri va o'z vaqtida davolash markaziy asab tizimi kasalliklarining asoratlarini kamaytiradi va bemorning hayot sifatini oshiradi

Xulosa. Markaziy asab tizimi kasalliklari inson organizmining eng muhim boshqaruv markaziga ta'sir etuvchi og'ir nevrologik buzilishlar sirasiga kiradi. Ularni nevropatologik usulda davolash - kasallik sabablarini chuqur o'rganish, asab tolalari faoliyatini tiklash hamda simptomatik yondashuvlarni uyg'unlashtirishni talab qiladi. Zamonaviy diagnostika, fizioterapiya, dori vositalari va reabilitatsion chora-tadbirlar birgalikda qo'llanilganda bemorning sog'ayish jarayoni tezlashadi. Shunday qilib, markaziy asab tizimi kasalliklarini nevropatologik usulda davolash insonning hayot sifatini yaxshilashda muhim tibbiy va ijtimoiy ahamiyatga ega jarayon hisoblanadi.

Foydalanilgan Adabiyotlar.

1. Ахмедов, А. А. Nevropatologiya asoslari. - Toshkent - 2020.
2. Harrison, T. R. Principles of Internal Medicine. - 21st Edition. - New York: McGraw-Hill Education, 2022.

3. Kandel, E. R., Schwartz, J. H., Jessell, T. M. Principles of Neural Science. 6th Edition. - New York: McGraw-Hill, 2021.
4. Boboev. N. I. Markaziy asab tizimi kasalliklari va ularning klinikasi. Toshkent - 2019.
5. Adams, R. D., Victor, M. Adams and Victor's Principles of Neurology. - 12th Edition. - New York: McGraw-Hill, 2021.